

Φυσικό Περιβάλλον

Υγρότοποι στην Κασσάνδρα; Και μάλιστα δίπλα στο συγκρότημα της Σάνης; Όχι, δεν τους ξέρω. Μα, υπάρχουν υγρότοποι σ' αυτή την περιοχή της Χαλκιδικής; Κάπως έτσι απάντησαν Θεσσαλονικείς γνωστοί και φίλοι σε σχετική ερώτησή μας. Ήξεραν όλες τις παραλίες της Κασσάνδρας αλλά αγνοούσαν πλήρως το θαυμαστό οικοσύστημα της Σάνης. Ας το γνωρίσουμε. Για τους περισσότερους θα είναι μια ευχάριστη έκπληξη, μια εξαιρετική πρόταση περιήγησης σ' έναν τόπο με πολύ ξεχωριστά χαρακτηριστικά.

Οι υγρότοποι της Σάνης

ΚΕΙΜΕΝΟ: Θεόφιλος Μπασγιουράκης
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Άννα Καλαϊτζή, Sani resort, Ορνιθολογική Εταιρεία

Το καφέ μπαρ στην υπέροχη αμμουδερή παραλία “Μπούσουλας” της Σάνης.

Ένας περίπατος πολύ συναρπαστικός

Στα τέλη του Μάη συναντάμε τον **Γιώργο Ανδρέου**, στις εγκαταστάσεις του εκπληκτικού ξενοδοχειακού συγκροτήματος της Σάνης. Ο Γιώργος είναι οικο-ξεναγός πλήρους απασχόλησης, που συνοδεύει και ξεναγεί τους πελάτες του ξενοδοχείου στο γειτονικό οικοσύστημα υγροτόπων και μονοπατιών. Η δραστηριότητα αυτή εντάσσεται στο συνολικό πρόγραμμα αειφορίας της εταιρείας που ονομάζεται «**Sani Green**». Είναι ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης με έμφαση στην αειφορία με την ευρύτερη έννοια, δηλαδή σε περιβαλλοντικές δράσεις αλλά και πρωτοβουλίες σχετικά με την τοπική κοινωνία και το ανθρώπινο δυναμικό. Ξεκινάμε μέσα από το ξενοδοχείο με κατεύθυνση βόρεια, παράλληλα και λίγο ψηλότερα από την ακτή «**Μπούσουλας**». Είναι μια απέραντη αμμουδιά με ρηχά,

διαυγέστατα νερά, πραγματικά ελκυστικά. Δεν είναι λίγοι οι ξένοι επισκέπτες της Σάνης που κολυμπούν επωφελούμενοι από τον ωραίο καιρό, σε αντίθεση με την πλειονότητα των Ελλήνων που περιμένουν τα «**κυνικά καύματα**» (τους θερμότερους μήνες του έτους) για να βουτήξουν στο νερό.

Το μονοπάτι στο δάσος γίνεται αμμουδερό, ένδειξη της παρουσίας αμμοθινών. Είναι πολύ ευχάριστο να βαδίζουμε μαλακά πάνω στις πευκοβελόνες και το λεπτό στρώμα της άμμου. Δίγλωσσες πινακίδες μας ενημερώνουν για τα χαρακτηριστικά του οικοσυστήματος, ενώ ιδιαίτερες σημάνσεις με οικολογικό λογότυπο μας υποδεικνύουν, όπου απαιτείται, την κατεύθυνση της διαδρομής. Προβάλλει μια εικόνα πολύ ειδυλλιακή. Μια γυναίκα σιλουέτα είναι απορροφημένη με την ανάγνωση ενός βιβλίου, καθισμένη στη σκιά. Γύρω της η απόλυτη γαλήνη, με μοναδικούς ήχους από την μουσική

επένδυση της συναυλίας των πουλιών. Ένα σκηνικό, βγαλμένο από τον ρομαντισμό μιας άλλης εποχής.

Με ήπιο ανηφοράκι κατευθυνόμαστε προς το εσωτερικό του δάσους, απομακρυνόμαστε από την ακτή. Το μονοπάτι εξακολουθεί φαρδύ και ξεκούραστο, πάντα ομαλό. Παγκάκι και νέα πινακίδα. Φτάνουμε στην θέση «**Μεσονήσι**», που ονομάστηκε έτσι επειδή περιβάλλεται από τα νερά της θάλασσας, στα δυτικά και των υγροτόπων, στα ανατολικά. Το δάσος της **Χαλέπιας Πεύκης** εξακολουθεί να είναι υπέροχο, και εδώ στην Χαλκιδική, αποτελεί το βορειοανατολικότερο σημείο εξαπλώσεως του είδους στην Μεσόγειο και κατ' επέκταση, στην Ελλάδα.⁽¹⁾ Πολύ συχνά συναντάμε παγκάκια, ση-

μάνσεις και πινακίδες. Ο Γιώργος αναφέρεται στα ποικίλα μικρο-οικοσυστήματα, που προσελκύουν διαφορετικά είδη πουλιών. Κάτω από τα πεύκα κυριαρχούν οι θάμνοι των σχοίνων ενώ αργότερα κάνει την εμφάνισή του το πουρνάρι καθώς και ευωδιαστές τούφες θυμαριού.

Αναρίθμητα μικροπούλια είναι ένας μόνιμος μελωδικός συνοδός. Σε μια διακλάδωση, ένα γαλάζιο πινακιδάκι κατευθύνει προς την ακτή. Εμείς ακολουθούμε δεξιά το κίτρινο, προς το εσωτερικό. Λίγο αργότερα, νέα διακλάδωση προς την θάλασσα. Εμείς συνεχίζουμε προς το εσωτερικό. Ήδη το οδόστρωμα γίνεται πιο σκληρό. Να και μια λιλιπούτεια λιμνούλα, με αντανάκλασεις στα ακίνητα νερά. Γύρω της αναπτύσσονται μικρές συγκε-

(1) Η Χαλέπιας Πεύκη στην Ελλάδα σχηματίζει δάση στην Πελοπόννησο, Στερεά, Κρήτη, Εύβοια, νησιά Αιγαίου, Ιονίου και Χαλκιδικής. Αποτελεί στην Ελλάδα το 11% των συνολικών δασών, με έκταση 370.000 εκτάρια (3.700.000 στρέμματα), μια έκταση, βέβαια, που δεν παραμένει σταθερή εξαιτίας των πυρκαγιών. Αναπτύσσεται από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 1.000 μέτρα

Η πεζοπορική διαδρομή είναι ξεκούραστη και μεγάλα τμήματά της διέρχονται μέσα από δάσος Χαλεπίου Πεύκης.

Η Λίμνη “Γεράνι” αποτελεί ένα από τα ωραιότερα τοπία του συνοηλικού οικοσυστήματος των υγροτόπων της Σάνης. ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ SANI RESORT

ντρώσεις βούρλων.

-Το χειμώνα ο τόπος αυτός βαλτώνει, γίνεται αδιάβατος, παρατηρεί ο Γιώργος.

Φτάνουμε μπροστά στον εκτεταμένο υγρότοπο της **Λίμνης Σταυρονικήτα**, που περιέχει κυρίως γλυκό νερό. Έχουμε χρειαστεί **50'** από την αναχώρησή μας, με ήπιο ρυθμό και αρκετές στάσεις για επεξηγήσεις και φωτογραφίες.

Εδώ αλλάζει τελείως το σκηνικό. Το πυκνό πευκοδάσος μένει πίσω, στα δυτικά, ενώ μπροστά μας εκτείνεται ένα απέραντο υγρολίβαδο, με νερά ακίνητα, που αντανακλούν τις ακτίνες του ήλιου, ανάμεσα σε βούρλα, καλάμια και αρμυρίκια. Τα μελωδικά μικροπούλια, εξάλλου, που ακούγαμε συνεχώς αλλά δεν βλέπαμε πίσω απ' τα φυλλώματα των πεύκων, έχουν δώσει τη θέση τους στις θεαματικές πτήσεις, στις βουτιές για αναζήτηση τροφής και στα κρωξίματα πολλών μεγάλων, υδρόβιων πουλιών. Φαλαρίδες και κορμοράνοι, πάπιες, μικροτσικνιάδες και

κρυπτοτσικνιάδες, λαγγόνες και διάφορα είδη γλάρων είναι ένα ελάχιστο μόνον δείγμα που αποκαλύπτεται στα μάτια μας από τον πολύ σημαντικό αριθμό των **222** ειδών, που έχουν ως τώρα παρατηρηθεί στους υγροτόπους της Σάνης.⁽²⁾

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η εμφάνιση νέων οικοσυστημάτων από ελαιώνες, καλλιέργειες σιταριού και ηλιάνθων, που μαζί με τα δάση χαλεπίου πεύκης, τις αμμοθίνες, τα υγρολίβαδα και τις λίμνες, διαμορφώνουν αυτό το συνολικό πολύπλοκο πλέγμα των οικοτόπων της Σάνης.

Ανηφορίζουμε ελαφρά ανάμεσα στις καλλιέργειες, στο πευκοδάσος, στους ελαιώνες. Η εικόνα της Λίμνης Σταυρονικήτα αποκτάει μια υπέροχη πανοραμικότητα, μας αποκαλύπτει ρεαλιστικά όλη την έκταση του υγροτόπου. Ένα απαλό αεράκι κάνει τα χρυσαφένια στάχυα απ' το σιτάρι να κυματίζουν. Στην διπλανή πλαγιά, τα πυκνά φυτά των ηλιάνθων είναι

(2) Το σύνολο των ειδών που έχουν μέχρι σήμερα καταγραφεί στην Ελλάδα ανέρχονται σε **445**.

Η παρατήρηση πουλιών στους υγρότοπους της Σάνης είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στα μικρά παιδιά, αφού τους δίνει την ευκαιρία μιας άμεσης πρόσβασης με το φυσικό περιβάλλον.

Ενημερωτική πινακίδα με πολλές πληροφορίες για τους υγρότοπους της Σάνης.

ΦΩΤ. ΡΟΥΛΑ ΤΡΙΓΚΟΥ (ΕΛ. ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ)

Κοπάδι από Σφυριχτάρια σε απογείωση στην Λίμνη Σταυρονικήτα. Κατά την χειμερινή περίοδο, τα υδρόβια πτηνά, όπως η Πρασινοκέφαλη πάπια, το Σφυριχτάρι, το Κιρκίρι και η Φαθαρίδα σχηματίζουν πολυάριθμα κοπάδια που θα παραμείνουν μέχρι το τέλος του χειμώνα.

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ SANI RESORT

χαμηλά ακόμη και καταπράσινα.

-Δύο μήνες μετά, στην πλήρη ανθοφορία τους, θα θυμίζουν έναν απέραντο πίνακα του Βαν Γκόνγκ, παρατηρεί εύστοχα ο Γιώργος.

Ο ανηφορικός χωμάτινος δρομίσκος είναι, στα τέλη του Μάη, τελείως στεγνός. Στις δύο προηγούμενες επισκέψεις μας, στην καρδιά του χειμώνα και στην αρχή της Άνοιξης, τα νεροφαγώματα και η παχειά λάσπη καθιστούσαν τον αγροτικό δρόμο αδιάβατο σχεδόν.

Ο δρόμος κατηφορίζει ελαφρά, αντικρίζουμε δεξιότερα τις εγκαταστάσεις των Αγροτικών Φυλακών Κασσάνδρας. Μερικά λεπτά μετά, αφήνουμε τον δρόμο που κατευθύνεται στις φυλακές και χαμηλώνουμε αριστερά, ανάμεσα από χωράφια σιταριού. Στο οπτικό μας πεδίο αποκαλύπτονται, για πρώτη φορά, οι δύο πα-

ράκτιες λίμνες «**Γεράνι**», με υφάλμυρο νερό.

1:25' από την αρχή της αναχώρησής μας βρισκόμαστε μπροστά στο στενό αυλάκι που συνδέει τις δύο λιμνούλες, την μικρή στα νότια με την πολύ μεγαλύτερη στα βόρεια. Το θέαμα είναι υπέροχο, μια αληθινή έκπληξη σ' αυτό το αθέατο και έξω από τους συνωστισμένους δρόμους σημείο της βόρειας Κασσάνδρας. Αστράφτουν γαλήνια και πεντακάθαρα τα νερά των δύο λιμνών. Πυκνές συστάδες από λεπτά καλάμια και βούρλα, σχηματίζουν στενούς διαύλους και νησιδούλες, ενώ την διακόσμηση έχουν αναλάβει τα ανθισμένα, με ροζ λουλουδάκια, αρμυρίκια. Στα δυτικά το τοπίο αλλάζει εντελώς. Έξω από την επικράτεια των δύο λιμνών, παρεμβάλλεται η φαρδειά, κιτρινωπή γλώσσα των αμμόλοφων, που χαμηλώνουν

Μέχρι το 2009 οι καταγραφές τις орνιθοπανίδας στους υγρότοπους της Σάνης γινόταν από επισκέπτες - παρατηρητές πουλιών. Με την χρηματοδότηση από την ΣΑΝΗ Α.Ε. έγινε συστηματική καταγραφή της орνιθοπανίδας και τεκμηριώθηκε η σημαντικότητα της περιοχής. Μπορούν να παρατηρηθούν είδη από όλες τις κατηγορίες πουλιών, όπως: 24 είδη ημερόβιων και νυκτόβιων αρπακτικών, 28 είδη υδρόβιων (πάπιες, χήνες κ.α.), 17 είδη ερωδιόμορφων (ερωδιοί, κορμοράνοι, πελεκάνοι), 30 είδη παρυδάτιων, 11 είδη γλαρόμορφων και 100 είδη στρουθιόμορφων. ΦΩΤ. ΡΟΥΛΑ ΤΡΙΓΚΟΥ (ΕΛ. ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ)

ομαλά και καταλήγουν στην απέραντη, ευθύγραμμη ακτογραμμή ως το ξενοδοχείο της Σάνης.

Παρατηρούμε τους γλάρους, που διαγράφουν ήρεμες τροχιές. Ένας κορμοράνος ίπταται παράλληλα, μερικά εκατοστά πάνω από το νερό. Να κι ένας κρυπτοτσικνιάς, από τους πιο μικρούς της οικογένειας των ερωδιών. Τον θαυμασμό μας, ωστόσο, προκαλεί η αναπάντεχη εμφάνιση ενός μεγάλου, πανέμορφου και σπάνιου πορφυροτσικνιά. Μεγαλόπρεπος ερωδιός, με μακρύ ράμφος και λαιμό, ζωπούς χρωματισμούς και μεγάλο άνοιγμα φτερών. Πετάει για λίγο αρχοντικά, σε μικρή απόσταση από πάνω μας, και στη συνέχεια εξαφανίζεται ανάμεσα στα βούρλα και στα καλάμια.

-Υπέροχος αρσενικός, σχολιάζει ο Γιώργος. Μισό λεπτό μετά επαληθεύεται η παρατήρησή του, εμφανίζεται ο μικρότερος και λιγότερο εντυπωσιακός θηλυκός. Ακολουθεί την ίδια πορεία με τον αρσενικό και τον εντοπίζει ανάμεσα στα χόρτα. Τα κρωξίματά τους είναι πολύ χαρακτηριστικά της ευδαιμονίας τους.

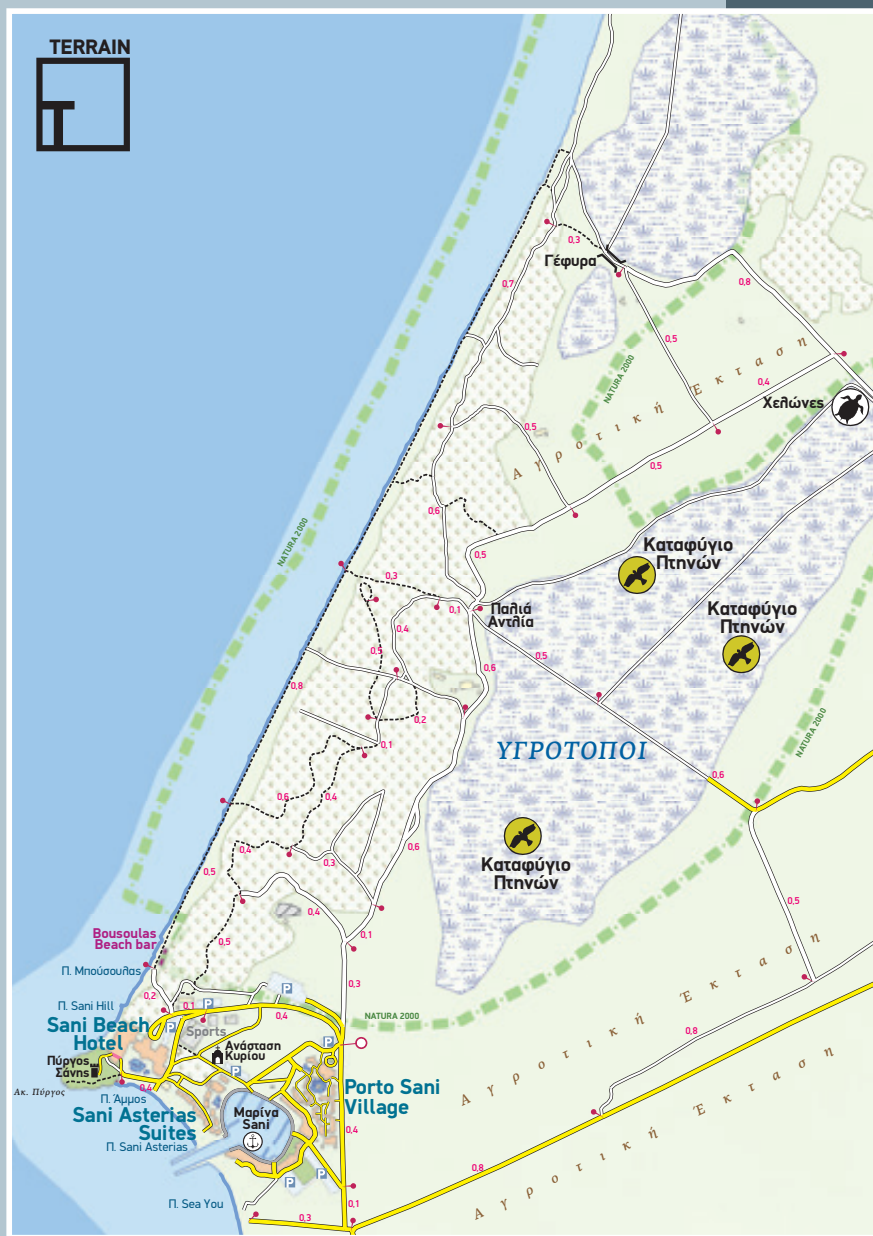
Βγαίνουμε στην αμμουδιά και ξεκινάμε την διαδρομή της επιστροφής με κατεύθυνση προς τον νότο, Μέσα στην καταχνιά του ορίζοντα προβάλλει ο **Όλυμπος** χιονισμένος και νοτιότερα, ο **Κίσσαβος** και ο μακρύς όγκος του Πηλίου. Ένας δροσερός γαρμπής, που ως τώρα εμποδιζόταν να φτάσει στις λιμνούλες, στεγνώνει τον ιδρώτα από τα πρόσωπά μας. Αν και η μαλακή άμμος δυσκολεύει τα βήματά μας, η διαδρομή είναι εξαιρε-

τική. Απολαμβάνουμε το αεράκι και τον φλοίσβο των κυμάτων, που έχει αντικαταστήσει τις φωνούλες των πουλιών. Βοτσαλάκια και ελαφρόπετρες, τούφες από σκληροτράχηλο θυμάρι, φυτρωμένο στην άνυδρη αμμουδιά. Άλλωστε είναι γνωστή η προτίμησή του για τις φτωχές σε υγρασία, άγονες περιοχές.

Βαδίζουμε στην ακροθαλασσιά για αρκετά λεπτά. Είναι τόσο ευχάριστο να έχουμε στα αριστερά μας την συνεχόμενη, συμπαγή ενόπτητα του καταπράσινου πευκοδάσους και στα δεξιά, ως το βάθος του ορίζοντα, την γαλάζια απέραντοσύνη του Αιγαίου. Είναι μια εντυπωσιακή συνύπαρξη πράσινου και γαλάζιου. Η αμεσότητα που αισθανόμαστε καθώς βαδίζουμε, τόσο κοντά ανάμεσά τους, είναι ιδιαίτερα συναρπαστική.

Θα μπορούσαμε έτσι να συνεχίσουμε ως το τέλος, ως τον μεσαιωνικό πύργο της Σάνης, με το ογκώδες περίγραμμα που εξέχει στην άκρη της ακτής. Προτιμάμε, όμως, κάποια στιγμή να εισχωρήσουμε με μια χωμάτινη δίοδο στα γνωστά μας, σκιερά μονοπάτια του δάσους. Φτάνοντας στο ξενοδοχείο έχουμε συμπληρώσει χρόνο **2 ωρών και 45 λεπτών**, με μικροστάσεις που έχουν ξεπεράσει τα 15 λεπτά. Είναι μια ξεκούραστη και απολαυστική διαδρομή **7** περίπου χιλιομέτρων, με εξαιρετικές εναλλαγές οικοσυστημάτων, πληθώρα διαφορετικών εικόνων αλλά και σημαντικών πληροφοριών, που με απόλυτα γλαφυρό τρόπο μας μεταδίδει ο μόνιμος οικολογικός συνεργάτης της Σάνης.

Ειδικά σχεδιασμένος χάρτης της περιοχής από τις εκδόσεις TERRAIN. <http://terrainmaps.gr>

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Sani Resort : Τηλ. 23740 99500 | www.sani-resort.com
 Ορνιθολογική Εταιρεία: Τηλ. 210 8228704 | www.ornithologiki.gr

Θεσσαλονίκη-Σάνη: 87 χλμ.
 Χρήσιμος Χάρτης: Χαλκιδική: 1:125.000, εκδ. Terrain

